

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ

29-35-69, 628-37-04
21-07-57, 628-90-17

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00-503 W A R S Z A W A
TELEFAX: 29-40-89

BS/74/60/93

PRACOWNICY O STRAJKACH

Komunikat z badań

Badanie "Pracownicy o gospodarce, warunkach życia i polityce" sfinansowało polskie przedstawicielstwo Fundacji im. Friedricha Eberta. Sondaż został zrealizowany przez CBOS w dniach 23 kwietnia - 4 maja 1993 r. wśród losowo wybranych 988 pracowników zatrudnionych na wydziałach produkcyjnych w zakładach stanowiących losową próbę przedsiębiorstw przemysłowych zatrudniających powyżej 500 pracowników.

Autorami badania są dr Juliusz Gardawski i dr Tomasz Żukowski.

Warszawa, maj 1993 r.

UWAGA: Przedruk materiałów CBOS w całości lub w części oraz wykorzystanie danych empirycznych jest dozwolone wyłącznie z podaniem źródła.

Prosimy także o zamieszczenie informacji, że badania były przeprowadzone na zlecenie Fundacji im. Friedricha Eberta.

Najnowszy sondaż CBOS¹, przeprowadzony po fali strajków pracowników sfery budżetowej i po ogłoszeniu przez NSZZ "Solidarność" przygotowań do strajku generalnego, zarejestrował opinie polskiego społeczeństwa o protestach pracowniczych.

A jakie nastroje panują wśród załóg dużych i średnich przedsiębiorstw przemysłowych - grupy jak dotąd najczęściej zaangażowanej w akcje strajkowe, decydującej o sile pracowniczych presji?

Na przełomie kwietnia i maja - a więc tuż przed zaostrzeniem sytuacji strajkowej - Centrum Badania Opinii Społecznej zbadało na zlecenie Fundacji im. Friedricha Eberta, opinie niespełna tysiąca pracowników zatrudnionych na wydziałach produkcyjnych w zakładach stanowiących losową próbę przedsiębiorstw przemysłowych powyżej 500 zatrudnionych².

Zestawiając rezultaty sondażu CBOS i badania Fundacji Eberta trzeba pamiętać, że nie są one w pełni porównywalne. Po pierwsze dlatego, że wyniki badania przeprowadzonego wśród pracowników wydziałów produkcyjnych dotyczą tylko części środowisk. Badaniami CBOS przeprowadzonymi na próbie ogólnopolskiej objęto wszystkie grupy społeczne. Po drugie - w obu badaniach stosunek do strajków mierzono za pomocą innych pytań. Stąd niekiedy znaczne różnice w odpowiedziach, jak np. w przypadku opinii o "strajku powszechnym" jako rozwiązaniu w trudnej sytuacji kraju (pytanie z sondażu CBOS) i "strajku generalnym, powszechnym proteście przeciw polityce rządu" (pytanie Fundacji Eberta).

Dodać też trzeba, że wyraźny wzrost postaw prostrajkowych między listopadem '92 a przełomem kwietnia i maja '93 zarejestrowany przez kolejne badania Fundacji był - jak pokazują częściej prowadzone pomiary CBOS - konsekwencją wyraźnej radykalizacji nastrojów w końcu 1992 roku i w pierwszym kwartale roku 1993 oraz ich stabilizacji między marcem a majem '93.

---

¹ Badanie CBOS "Aktualne problemy i wydarzenia" (35) przeprowadzono w dniach 14-17 maja 1993 r. na 1075-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju.

² Badanie "Pracownicy o gospodarce, warunkach życia i polityce" (3), 23 kwietnia - 4 maja 1993 r., N=988 osób. Było to już trzecie badanie świadomości pracowniczej zlecone przez Fundację im. Eberta (poprzednie przeprowadzono w latach 1991 i 1992).

Przewidywania nowej fali strajków

Jak wskazują uzyskane w sondażu dane, zdecydowana większość ankietowanych pracowników dużych i średnich przedsiębiorstw przemysłowych spodziewała się nasilenia protestów przeciw polityce gospodarczej rządu. Przekonanie, że wybuchną dalsze strajki i protesty wyraziło 88% ankietowanych, a opinie, że strajk generalny jest bardzo prawdopodobny lub wręcz nieunikniony - 74%.

			CBOS
<i>Dalsze strajki i protesty pracownicze przeciw polityce gospodarczej rządu są:</i>			
	<u>XI '92</u>	<u>IV-V '93</u>	
▶ nieuniknione	28%	39%	
▶ bardzo prawdopodobne	58%	49%	
	} 86%	} 88%	
▶ mało prawdopodobne	11%	10%	
▶ niemożliwe	1%	1%	
<i>Strajk generalny, powszechny protest pracowników przeciwko polityce gospodarczej rządu jest:</i>			
	<u>XI '92</u>	<u>IV-V '93</u>	
▶ nieunikniony	12%	20%	
▶ bardzo prawdopodobny	47%	54%	
	} 59%	} 74%	
▶ mało prawdopodobny	33%	22%	
▶ niemożliwy	4%	2%	

W ciągu ostatnich kilku miesięcy przekonanie o możliwości nasilenia się protestów przeciw polityce rządu wzrosło. W listopadzie 1992 r.³ odsetek pracowników, których zdaniem dalsze strajki są nieuniknione, wynosił 28 punktów procentowych, a obecnie 39 punktów; o nieuchronności strajku generalnego mówiło 12% badanych, podczas gdy teraz - 20%.

³ Juliusz Gardawski, Tomasz Żukowski, "Polityka i gospodarka w oczach pracowników", Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, Fundacja im. Friedricha Eberta, Warszawa 1992.

Cechy socjodemograficzne badanych nie różnicowały głoszonych przez nich opinii o nieuchronności strajków⁴. Sprzyjały im natomiast: brak zaufania do rządu, przekonanie, że w ciągu ostatnich czterech lat w kraju zmieniło się na gorsze oraz brak zadowolenia z pracy.

O tym, że może dojść do strajku generalnego częściej niż pozostali mówili pracownicy gorzej wykształceni i sytuowani, młodszy, mieszkający poza dużymi miastami, a także krytyczni w stosunku do rządu, zmian ostatnich czterech lat i niezadowoleni z pracy.

Czy strajki są słuszne?

W Polsce trwa dziś spór o strajki. W parlamencie, w środkach przekazu, w codziennych dyskusjach zderzają się głosy oskarżające protestujących o nieodpowiedzialność i broniące słuszności takiej metody działania.

A jak oceniali strajki pracownicy? Niespełna trzy piąte (60%) badanych uznało je za słuszną drogę walki o poprawę warunków życia. I w tym przypadku w ciągu niespełna sześciu miesięcy aprobata strajków nieco się zwiększyła.

			CBOS
<i>Czy w obecnej sytuacji kraju strajki są słuszną, czy też niesłuszną drogą walki o poprawę warunków życia?</i>			
	<u>XI '92</u>	<u>IV-V '93</u>	
<i>Zdecydowanie słuszną</i>	19%	18%	
<i>Raczej słuszną</i>	36%	42%	} 60%
<i>Raczej niesłuszną</i>	25%	20%	
<i>Zdecydowanie niesłuszną</i>	9%	5%	} 25%
<i>Trudno powiedzieć</i>	11%	15%	

O słuszności protestów jako metody działania najczęściej przekonani byli robotnicy niewykwalifikowani i wykwalifikowani, najrzadziej kierownicy i specjaliści.

⁴ Zob. tabele aneksowe.

Pozytywne oceny strajków - podobnie jak ich przewidywanie - wiązały się z krytycznym stosunkiem do rządu, negatywną oceną efektów ostatnich czterech lat i niezadowoleniem z pracy.

Strajki jako sposób walki o własne interesy

Przekonaniu o słuszności strajków towarzyszy pogląd, że to właśnie protesty, wymuszanie na rządzie odpowiednich działań, są właściwym (niekiedy wręcz jedynym skutecznym) sposobem osiągnięcia przez pracowników wyższych dochodów.

Dwie trzecie badanych (a jedna trzecia - w sposób zdecydowany) zgadza się z opinią, że tacy ludzie jak oni nie mają szans na wyższe dochody, jeśli nie wywalczą ich strajkami. W listopadzie '92 z poglądem tym zgadzało się 57% ankietowanych pracowników.

	XI '92	IV-V '93
CBOS		
<i>Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że ludzie żyjący tak jak Pan(i) nie mają szans na wyższe dochody, jeśli nie wymuszą tego na rządzie protestami i strajkami?</i>		
Zdecydowanie się zgadzam	22%	33%
Raczej się zgadzam	35%	31%
Raczej nie zgadzam się	24%	17%
Zdecydowanie nie zgadzam się	7%	4%
Trudno powiedzieć	12%	15%
	} 57%	} 64%
	} 31%	} 21%

Stronnicy opisywanego poglądu byli gorzej wykształceni niż ogół pracowników, mieli od nich niższe dochody. Częściej zgadzali się z nim robotnicy niż kadra kierownicza. Także i w tym przypadku duże znaczenie miały negatywne opinie o rządzie, efektach zmian w kraju, własnej pracy.

Zasięg postaw antystrajkowych

Przeciwnicy strajków argumentują często - także i w tej chwili - że taka forma protestu jest świadectwem braku odpowiedzialności za kraj. Opinię tę podzielało 38% badanych, odrzuciło zaś - 45%. Jak widać, liczby zwolenników i przeciwników tezy o nieodpowiedzialności organizatorów strajków są zbliżone.

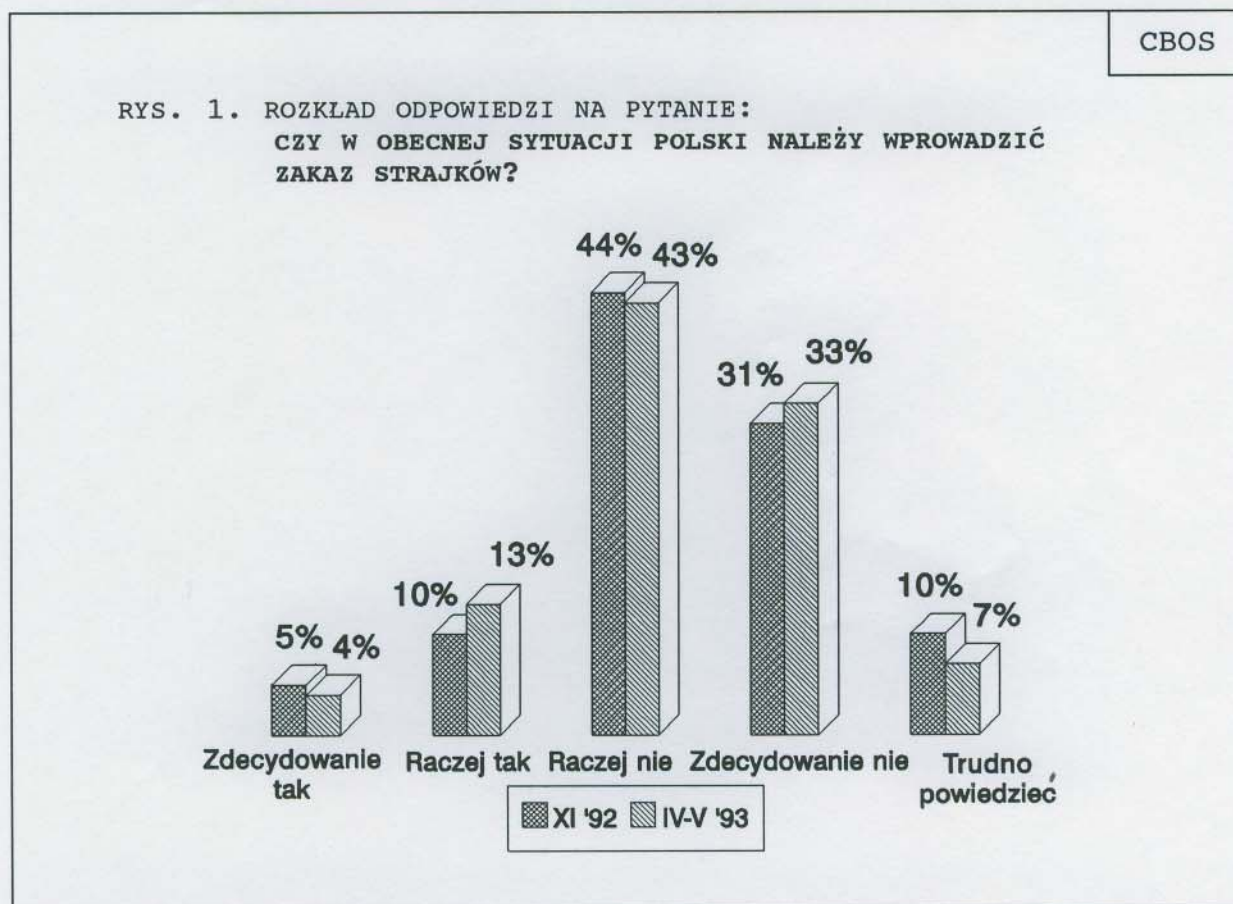
Najczęściej z omawianą opinią zgadzali się robotnicy niewykwalifikowani, pracownicy starsi wiekiem (połowa pięćdziesięcio- i sześćdziesięciolatków), kobiety, ludzie biedniejsi, członkowie OPZZ. Najrzadziej - urzędnicy, technicy i mistrzowie, robotnicy wykwalifikowani, członkowie związków górniczych i "Solidarności '80". O braku odpowiedzialności strajkujących szczególnie chętnie mówili też zwolennicy rządu.

Zwraca uwagę fakt, że robotnicy niewykwalifikowani, najczęściej mówiący o protestach jako jedynym skutecznym sposobie walki o swoje interesy oraz o ich słuszności, zarazem najczęściej przyznają, iż strajkowanie jest w dzisiejszej sytuacji kraju przejawem nieodpowiedzialności. Warto dodać, że ta dwoistość opinii nie dotyczy robotników wykwalifikowanych.

Także nastawienia w stosunku do strajków zmieniły się w ciągu ostatniego pół roku. W listopadzie '92 krytycy protestów przeważali, obecnie znaleźli się w ich mniejszości.

			CBOS
<i>Czy zgadza się Pan(i) z opinią, że strajkowanie w dzisiejszej sytuacji jest świadectwem braku odpowiedzialności za kraj?</i>			
	XI '92	IV-V '93	
Zdecydowanie zgadzam się	18%	15%	} 47%
Raczej zgadzam się	29%	23%	
Raczej nie zgadzam się	28%	33%	} 36%
Zdecydowanie nie zgadzam się	8%	12%	
Trudno powiedzieć	17%	17%	

Pogląd o braku odpowiedzialności strajkujących prowadzi dziś część polityków do wniosku, iż pracownicy powinni być pozbawieni prawa do posługiwania się tym narzędziem walki. Nie wydaje się, by taki sąd mógł zyskać akceptację załóg. Zarówno przed pół rokiem, jak i teraz stwierdzenie, że w obecnej sytuacji Polski należy wprowadzić zakaz strajków nie zyskało aprobaty trzech czwartych ankietowanych pracowników.

Krytyczne opinie znacznej części pracowników o strajkach nie oznaczają - jak widać - zgody na pozbawienie ich prawa do tej formy walki. Także wśród zwolenników tezy o nieodpowiedzialności strajkujących wprowadzenie zakazu strajków akceptowała mniejszość (31%), podczas gdy przeciwnych było dwakroć więcej badanych (63%).

Dodać trzeba, że zakaz strajków częściej od innych badanych popierali: kobiety, robotnicy niewykwalifikowani, ludzie starsi, respondenci deklarujący zaufanie do rządu i osoby zadowolone z pracy.

Kto chce poprzeć strajki?

Powszechnemu przekonaniu, że strajki będą się nasilać, i ich rosnącej akceptacji towarzyszy wzrost deklarowanego poparcia dla protestów, do których doszłoby w zakładzie badanego pracownika, a także dla strajku generalnego. Strajk we własnym zakładzie poparłoby - według deklaracji badanych - 62% pracowników (24% - zdecydowanie), a strajk generalny, będący powszechnym protestem pracowników przeciwko polityce gospodarczej rządu - 64% (zdecydowanie - 26%). Przeciwnicy obu tych akcji stanowili około jednej czwartej badanego środowiska, niezdecydowani - kilkanaście procent.

Gotowość poparcia strajku w zakładzie bardzo silnie korelowała z poparciem strajku generalnego ($r=0.71$).

Rzecz jasna, deklaracji tych nie można traktować jako wskaźnika wprost prognozującego rzeczywiste zachowania. Stwierdzenie "jestem gotów(owa) poprzeć strajk" nie oznacza jeszcze rzeczywistego włączenia się w akcję strajkową. Odpowiedź taka jest jedynie wskaźnikiem panującego w fabrykach nastroju, "klimatu prostrajkowego", który jest jednym z kilku czynników decydujących o rzeczywistym podjęciu przez pracowników protestu.

Wydaje się przy tym, że na determinację pracowników wskazuje nie tyle odpowiedź "tak", co "zdecydowanie tak". Ludzie skłonni "raczej" strajkować przyłączą się do zorganizowanej już akcji, mogą ją wesprzeć swym głosem w zakładowym referendum, ale nie wydaje się, by chcieli sami inicjować protest.

W porównaniu z listopadem '92 nieco wzrosło poparcie dla strajków.

Gotowość poparcia:

A. Strajku, do którego doszłoby w zakładzie badanego

	XI '92	IV-V '93
Zdecydowanie tak	19%	24%
Raczej tak	35%	38%
Raczej nie	19%	17%
Zdecydowanie nie	8%	6%
Trudno powiedzieć	19%	15%

B. Strajku generalnego, powszechnego protestu pracowników przeciwko polityce gospodarczej rządu

Zdecydowanie tak	19%	26%
Raczej tak	36%	38%
Raczej nie	19%	17%
Zdecydowanie nie	9%	6%
Trudno powiedzieć	17%	13%

Mniej jest jednak osób gotowych poprzeć strajk generalny niż badanych przewidujących jego wybuch. Pozwala to wnioskować, że na przełomie kwietnia i maja klimat w zakładach pracy cechowało w większym stopniu przekonanie, że protesty mogą wystąpić niż jednoznaczna chęć ich wsparcia. Dodajmy, że podobne nastawienie zostało zarejestrowane przez CBOS już w pierwszym kwartale tego roku⁵.

Wspieraniu strajku, do którego doszłoby w zakładzie badanych, sprzyjają: negatywna ocena sytuacji ekonomicznej własnego przedsiębiorstwa, brak zaufania do rządu, niezadowolenie z biegu wydarzeń w kraju oraz we własnym zakładzie, a także niższy poziom wykształcenia i niższe dochody.

Deklaracja poparcia strajku, do którego doszłoby w zakładzie badanych pracowników, wiązała się też stosunkowo silnie z charakterem wykonywanej pracy. Najbardziej zdeterminowani byli robotnicy wykwalifikowani. Zwolennikami strajku zakładowego są przede wszystkim członkowie "Solidarności 80" i NSZZ "Solidarność". Dodać warto, że wśród niespełna tysiąca badanych najchętniej o swym udziale w strajku mówili pracownicy przemysłu maszynowego i hutnicy.

⁵ Zob. komunikat CBOS: "Społeczny stan »gotowości strajkowej«, kwiecień 1993 r.

Podobne cechy jak w przypadku deklaracji poparcia dla strajku we własnym zakładzie wiązały się także z poparciem dla ewentualnego strajku generalnego. Były to: negatywna ocena rządu, złe opinie o własnym zakładzie pracy, krytyczna ocena zmian ostatnich czterech lat, niezadowolenie z pracy oraz niskie dochody. Mniejsze znaczenie miała tu przynależność związkowa, a większe poglądy polityczne - zwolennicy lewicy byli gotowi wesprzeć generalny protest przeciw polityce rządu częściej niż osoby określające swe poglądy jako prawicowe.

Co oczywiste, przekonaniu, że strajki świadczą o braku odpowiedzialności za kraj, towarzyszy niższa skłonność do poparcia protestów pracowniczych, a osoby uznające, iż strajki są słuszną drogą walki o pracownicze interesy i uważający je za właściwy sposób osiągnięcia wyższych dochodów, znacznie chętniej deklarują chęć strajkowania. Wśród osób twierdzących, że strajkowanie nie jest dziś rzeczą słuszną, strajk generalny poparłoby 42% badanych, nie poparłoby zaś - 48%. Wśród przekonanych o słuszności protestów strajk generalny wsparłoby 78%, nie uczyniłoby tego - 13% ankietowanych.

Nasilenia się strajków - zwłaszcza wybuchu strajku generalnego - spodziewają się częściej ci, którzy gotowi są ów strajk poprzeć.

Postawy strajkowe a opinie o polityce i sprawach pracowniczych

Prezentowane przez badanych pracowników opinie są związane z ich cechami społecznymi i zawodowymi, poglądami politycznymi i niekiedy z przynależnością związkową. Jaka jest rola każdego z tych czynników?

Z analiz statystycznych⁶ wynika, że na gotowość poparcia strajków w zakładach wpływają przede wszystkim opinie o sprawach dotyczących przedsiębiorstw, w których pracują badani, oraz o ich własnej sytuacji: negatywna ocena dyrekcji, poczucie zagrożenia bezrobociem oraz uznanie ekonomicznej sytuacji zakładu za złą. Istotne znaczenie mają jednak także poglądy polityczne, takie jak skłonność do poparcia nowych wyborów i brak zaufania do rządu.

---

⁶ Zastosowano analizę regresji wielozmiennej metodą stepwise.

Na deklaracje wsparcia strajku generalnego wpływają w największym stopniu: nieufność do rządu, oczekiwanie nowych wyborów, negatywna ocena sytuacji własnego zakładu, lęk przed bezrobociem a także - choć już mniej - opinia, że "pełnię władzy w kraju trzeba dać ludziom pracy i ich związkom" oraz przekonanie, że "tak naprawdę politycy myślą tylko o swej karierze".

A co, przede wszystkim, wpływa na postawy antystrajkowe? Opinie, że strajkowanie jest przejawem nieodpowiedzialności wiąże się przede wszystkim z zaufaniem do rządu i Kościoła, oraz z poparciem dla polityki silnej ręki. Akceptacja "silnej władzy" wpływa też silniej od innych poglądów na aprobowanie zakazu strajków.

Naprowadzeni na trop politycznych źródeł poparcia dla strajków, przyjrzyjmy się związkom między badanymi opiniami a sympatiami politycznymi badanych.

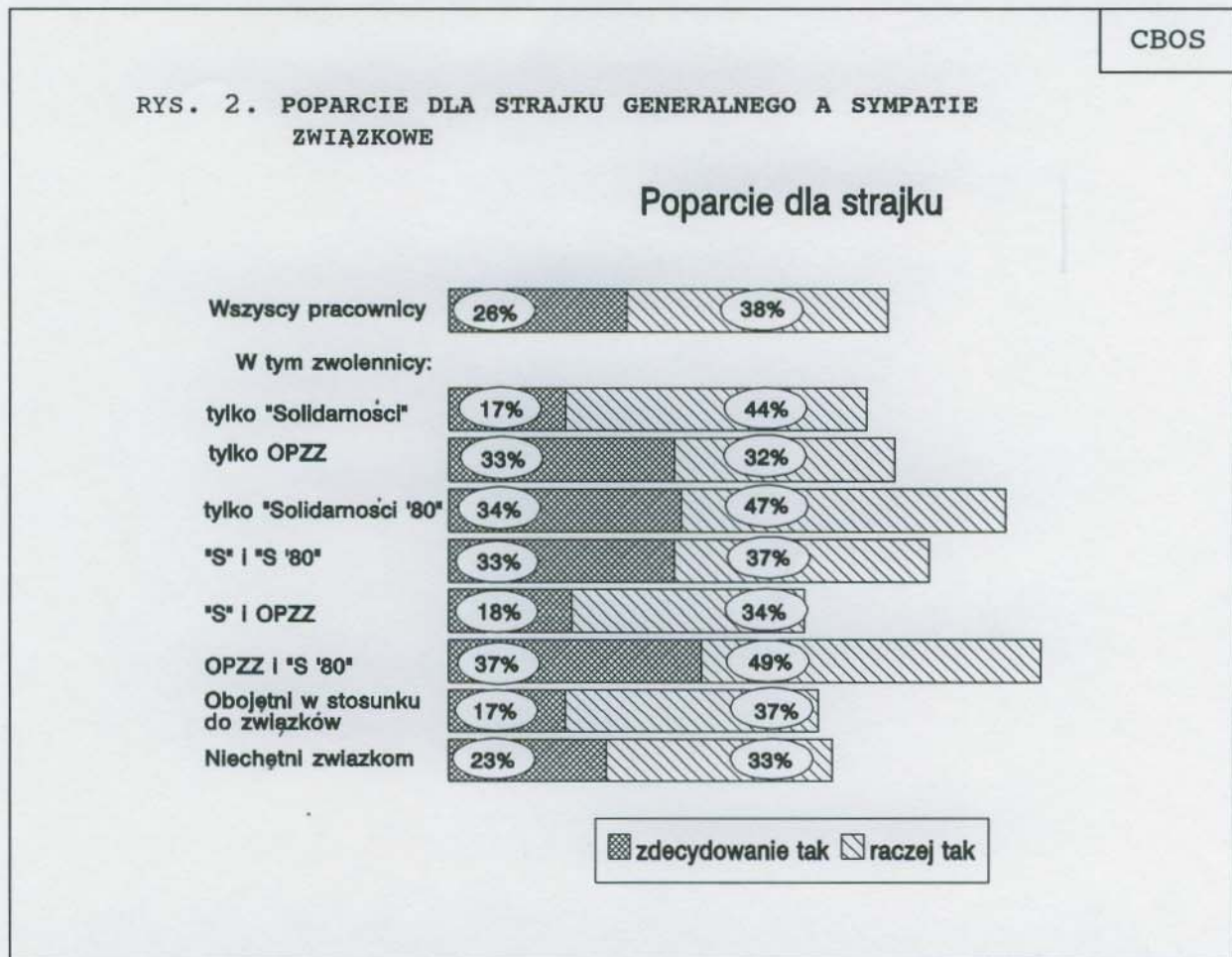
Poparcie strajków w zakładach koreluje najsilniej z sympatiami do: "Solidarności '80", "Samooobrony" i KPN, a także z niechęcią do Unii Demokratycznej. W przypadku deklaracji uczestnictwa w strajku generalnym pojawia się dodatkowa zależność - sympatia do Partii "X". Uznanie strajkowania za nieodpowiedzialne sprzyjają sympatie do: UD, NSZZ "Solidarność", PSL, ZChN, KLD i Unii Pracy.

Okazuje się, że sympatie związkowe mają większy wpływ na opinie pracowników niż samo członkostwo w związku. Dodać trzeba, że zjawisko te obserwowano już w listopadowych badaniach Fundacji im. F. Eberta. Znaczenie sympatii związkowych staje się jeszcze większe, gdy uwzględnimy specyficzne dla naszej sytuacji zjawisko niejednoznaczności preferencji politycznych i związkowych Polaków. Duża część badanych deklaruje bowiem znaczne zaufanie do kilku central ruchu zawodowego.

Najczęściej przeciwnikami zakazu strajków są sympatycy "Solidarności '80" oraz ludzie deklarujący równocześnie zaufanie do dwóch opozycyjnych central: OPZZ i "Solidarności '80". Możliwość strajkowania chcą więc mieć sympatycy związków, które definiują się jako przeciwnicy obecnego układu politycznego. Potwierdzeniem tego jest poparcie dla strajku generalnego wyrażane przez sympatyków "Solidarności '80", ludzi deklarujących jednocześnie

sympatię do "Solidarności '80" i OPZZ, a także zwolennicy i NSZZ "Solidarność" i "Solidarności '80".

Najmniej skłonni do protestów przeciw polityce rządu są zwolennicy NSZZ "Solidarność" nie sympatyzujący z innymi centralami związkowymi, pracownicy deklarujący sympatię i do NSZZ "Solidarność", i do OPZZ, a także ludzie niechętni (bądź obojętni) wszystkim związkom.

Przetaczająca się przez kraj fala strajków organizowanych przez NSZZ "Solidarność" nie obejmuje - jak widać - środowisk najbardziej radykalnych w swych opiniach i deklaracjach. Warto o tym pamiętać, zarówno oceniając znaczenie dzisiejszych protestów, jak i prognozując dalszy bieg wydarzeń.

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, dalsze strajki i protesty pracownicze przeciw polityce gospodarczej rządu są:

(%)

	nieuni- knione	bardzo prawdo- podobne	mało prawdo- podobne	niemożliwe	Liczba osób
Ogółem	40	49	10	1	976
Płeć					
Mężczyźni	37	53	9	1	706
Kobiety	47	40	11	2	268
Wiek					
do 24 lat	38	50	11	1	115
25-29	33	55	12	0	146
30-39	41	48	10	1	310
40-49	42	48	6	3	299
50-64	39	47	14	0	102
Wykształcenie					
Podstawowe	48	34	13	5	166
Zasadnicze zawodowe	36	54	9	1	464
Średnie	40	51	9	0	306
Wyższe	48	48	5	0	40
Miejsce zamieszkania					
Wieś	41	49	8	2	231
Miasto do 20 tys.	46	46	6	1	95
od 21 do 100 tys.	38	49	12	1	340
101-500 tys.	37	52	11	0	214
501 tys. i więcej mieszk.	43	50	5	2	94
Grupa zawodowa					
Kierownicy i specjaliści	40	56	4	0	45
Technicy, mistrzowie	35	54	11	0	65
Urzednicy	37	59	4	0	70
Robotnicy wykwalifikowani	39	51	10	1	656
Robotnicy niewykwalifik.	48	35	13	4	128
Dochody					
Do 1.9 mln zł	43	43	13	2	211
2 - 2.9 mln zł	41	51	7	1	346
3 - 3.9 mln zł	35	50	12	2	210
4 mln zł i więcej	39	54	7	0	192
Religijność					
Głęboko religijni	36	49	14	1	146
Raczej religijni	41	49	9	1	762
Niereligijni	40	55	3	1	67
Ocena sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa					
Dobra	36	51	12	2	349
Średnia	40	47	12	1	321
Zła	42	53	4	1	244
Trudno powiedzieć	52	39	8	2	62
Stosunek do rządu					
Zaufanie	36	47	15	2	336
Nieufność	43	51	6	1	488
Trudno powiedzieć	37	50	11	2	151
Poglądy polityczne					
Lewicowe	45	43	10	1	162
Centrowe	39	50	10	1	279
Prawicowe	37	51	12	0	207
Trudno powiedzieć	39	51	8	2	328
Przynależność związkowa					
NSZZ "Solidarność"	41	50	8	0	250
OPZZ	44	41	13	2	193
Inny związek	30	58	8	4	100
Nie należy	39	51	9	1	394
Zadowolenie z pracy					
Zadowolony	38	50	10	2	768
Niezadowolony	47	46	7	0	204
Ocena czterech ostatnich lat					
Zmieniło się na lepsze	31	51	17	1	199
Nic się nie zmieniło	39	52	8	1	232
Zmieniło się na gorsze	49	41	8	2	365
Trudno powiedzieć	31	61	7	1	179

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, strajk generalny, powszechny protest pracowników przeciwko polityce gospodarczej rządu jest:

(%)

	nieuni- kniony	bardzo prawdo- podobny	mało prawdo- podobny	niemożliwy	Liczba osób
Ogółem	21	55	22	2	969
Płeć					
Mężczyźni	18	56	24	2	702
Kobiety	26	53	19	2	265
Wiek					
do 24 lat	11	61	26	2	110
25-29	14	60	26	1	146
30-39	20	55	23	3	307
40-49	28	54	17	1	300
50-64	23	49	25	3	102
Wykształcenie					
Podstawowe	36	46	15	3	162
Zasadnicze zawodowe	20	57	21	1	461
Średnie	14	58	25	2	306
Wyższe	10	53	35	3	40
Miejsce zamieszkania					
Wieś	23	57	18	1	225
Miasto do 20 tys.	18	61	19	2	95
od 21 do 100 tys.	20	57	22	1	341
101-500 tys.	21	52	26	1	214
501 tys.i więcej mieszk.	18	47	29	5	92
Grupa zawodowa					
Kierownicy i specjaliści	11	44	40	4	45
Technicy, mistrzowie	9	52	38	0	65
Urzednicy	13	66	21	0	70
Robotnicy wykwalifikowani	21	56	21	1	652
Robotnicy niewykwalifik.	29	51	15	5	125
Dochody					
Do 1.9 mln zł	25	55	19	1	208
2 - 2.9 mln zł	22	57	19	1	343
3 - 3.9 mln zł	15	56	27	2	209
4 mln zł i więcej	18	52	28	2	192
Religijność					
Głęboko religijni	23	51	25	2	146
Raczej religijni	21	56	21	2	755
Niereligijni	15	53	27	5	66
Ocena sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa					
Dobra	17	52	29	2	347
Średnia	20	55	23	2	320
Zła	24	60	16	0	242
Trudno powiedzieć	28	60	7	5	60
Stosunek do rządu					
Zaufanie	17	45	34	3	333
Nieufność	23	62	14	1	486
Trudno powiedzieć	20	57	22	1	149
Poglądy polityczne					
Lewicowe	25	52	22	1	159
Centrowe	19	57	21	3	274
Prawicowe	19	49	30	1	208
Trudno powiedzieć	21	59	18	2	328
Przynależność związkowa					
NSZZ "Solidarność"	23	54	23	0	249
OPZZ	25	48	23	4	193
Inny związek	19	57	23	1	100
Nie należy	18	58	22	2	390
Zadowolenie z pracy					
Zadowolony	20	54	24	2	763
Niezadowolony	24	60	16	0	202
Ocena czterech ostatnich lat					
Zmieniło się na lepsze	11	50	37	3	197
Nic się nie zmieniło	19	57	23	1	232
Zmieniło się na gorsze	30	53	15	2	362
Trudno powiedzieć	15	64	20	2	177

Tabela 3. Jak Pan(i) myśli, czy w obecnej sytuacji kraju strajki są słuszną, czy też niesłuszną drogą walki o poprawę warunków życia?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	60	25	15	986
Płeć				
Mężczyźni	59	26	15	711
Kobiety	61	24	15	273
Wiek				
do 24 lat	68	24	8	117
25-29	59	21	20	146
30-39	57	27	16	312
40-49	61	25	15	304
50-64	56	31	13	103
Wykształcenie				
Podstawowe	66	22	11	170
Zasadnicze zawodowe	61	23	15	470
Średnie	54	28	18	306
Wyższe	50	40	10	40
Miejsce zamieszkania				
Wieś	65	22	13	232
Miasto do 20 tys.	62	20	19	97
od 21 do 100 tys.	57	27	16	342
101-500 tys.	58	26	17	217
501 tys. i więcej mieszk.	58	32	9	96
Grupa zawodowa				
Kierownicy i specjaliści	42	47	11	45
Technicy, mistrzowie	51	28	22	65
Urzednicy	50	30	20	70
Robotnicy wykwalifikowani	62	24	14	662
Robotnicy niewykwalifik.	64	22	14	132
Dochody				
Do 1.9 mln zł	63	25	13	214
2 - 2.9 mln zł	60	23	17	349
3 - 3.9 mln zł	58	28	14	212
4 mln zł i więcej	56	28	15	194
Religijność				
Głęboko religijni	53	27	19	146
Raczej religijni	61	25	14	771
Niereligijni	60	28	12	67
Ocena sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa				
Dobra	55	31	15	352
Średnia	58	28	14	325
Zła	70	16	14	247
Trudno powiedzieć	53	19	27	62
Stosunek do rządu				
Zaufanie	55	30	15	340
Nieufność	63	23	14	491
Trudno powiedzieć	57	24	19	154
Poglądy polityczne				
Lewicowe	64	24	12	164
Centrowe	60	26	14	279
Prawicowe	56	33	11	208
Trudno powiedzieć	59	20	21	335
Przynależność związkowa				
NSZZ "Solidarność"	63	24	13	252
OPZZ	59	26	15	196
Inny związek	60	20	20	101
Nie należy	57	28	15	397
Zadowolenie z pracy				
Zadowolony	58	27	15	777
Niezadowolony	63	20	16	205
Ocena czterech ostatnich lat				
Zmieniło się na lepsze	53	36	12	200
Nic się nie zmieniło	63	24	13	233
Zmieniło się na gorsze	65	20	14	368
Trudno powiedzieć	51	26	22	183

Tabela 4. Czy zgadza się Pan(i) z tym, że ludzie żyjący tak jak Pan(i) nie mają szans na wyższe dochody, jeśli nie wymuszają tego na rządzie protestami i strajkami?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	64	21	15	988
Płeć				
Mężczyźni	64	20	16	713
Kobiety	65	21	14	273
Wiek				
do 24 lat	71	19	10	118
25-29	62	19	18	146
30-39	59	23	18	312
40-49	67	19	14	305
50-64	68	22	10	103
Wykształcenie				
Podstawowe	69	16	14	170
Zasadnicze zawodowe	68	16	16	472
Średnie	58	27	15	306
Wyższe	48	43	10	40
Miejsce zamieszkania				
Wieś	65	19	16	232
Miasto do 20 tys.	64	22	14	97
od 21 do 100 tys.	63	21	16	344
101-500 tys.	66	18	16	217
501 tys. i więcej mieszk.	61	27	11	96
Grupa zawodowa				
Kierownicy i specjaliści	51	42	7	45
Technicy, mistrzowie	49	40	11	65
Urzednicy	64	24	11	70
Robotnicy wykwalifikowani	65	17	17	664
Robotnicy niewykwalifik.	70	20	10	132
Dochody				
Do 1.9 mln zł	64	23	13	214
2 - 2.9 mln zł	70	15	15	350
3 - 3.9 mln zł	62	20	17	213
4 mln zł i więcej	57	28	15	194
Religijność				
Głęboko religijni	59	25	16	146
Raczej religijni	65	20	15	773
Niereligijni	64	25	10	67
Ocena sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa				
Dobra	65	24	12	353
Średnia	63	23	13	325
Zła	67	15	18	247
Trudno powiedzieć	52	13	35	63
Stosunek do rządu				
Zaufanie	55	32	13	340
Nieufność	72	14	14	492
Trudno powiedzieć	59	17	25	155
Poglądy polityczne				
Lewicowe	73	19	8	164
Centrowe	67	22	11	280
Prawicowe	57	31	12	208
Trudno powiedzieć	62	14	25	336
Przynależność związkowa				
NSZZ "Solidarność"	62	21	17	253
OPZZ	60	28	12	196
Inny związek	67	14	19	101
Nie należy	66	19	15	398
Zadowolenie z pracy				
Zadowolony	63	22	15	778
Niezadowolony	69	14	17	206
Ocena czterech ostatnich lat				
Zmieniło się na lepsze	54	32	15	200
Nic się nie zmieniło	68	21	11	233
Zmieniło się na gorsze	71	15	14	368
Trudno powiedzieć	56	20	24	185

Tabela 5. Czy zgadza się Pan(i) z tym, że strajkowanie w dzisiejszej sytuacji jest świadectwem braku odpowiedzialności za kraj? (%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	38	45	17	985
Płeć				
Mężczyźni	35	48	17	712
Kobiety	45	38	17	271
Wiek				
do 24 lat	39	42	19	118
25-29	29	51	20	145
30-39	35	47	19	312
40-49	41	45	14	304
50-64	50	35	15	102
Wykształcenie				
Podstawowe	43	39	17	168
Zasadnicze zawodowe	36	47	17	472
Średnie	35	46	18	305
Wyższe	50	43	8	40
Miejsce zamieszkania				
Wieś	39	43	18	231
Miasto do 20 tys.	34	46	20	97
od 21 do 100 tys.	40	42	17	344
101-500 tys.	31	51	18	215
501 tys. i więcej mieszk.	44	48	8	96
Grupa zawodowa				
Kierownicy i specjaliści	42	51	7	45
Technicy, mistrzowie	35	45	20	65
Urzednicy	26	51	23	69
Robotnicy wykwalifikowani	35	47	18	662
Robotnicy niewykwalifik.	56	34	10	132
Dochody				
Do 1.9 mln zł	44	39	17	212
2 - 2.9 mln zł	37	44	19	349
3 - 3.9 mln zł	40	44	15	213
4 mln zł i więcej	29	56	15	194
Religijność				
Głęboko religijni	50	34	17	143
Raczej religijni	35	47	17	773
Niereligijni	43	45	12	67
Ocena sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa				
Dobra	41	46	13	352
Średnia	41	41	18	324
Zła	30	52	17	246
Trudno powiedzieć	27	38	35	63
Stosunek do rządu				
Zaufanie	46	39	14	340
Nieufność	30	53	17	491
Trudno powiedzieć	45	33	22	153
Poglądy polityczne				
Lewicowe	44	47	9	164
Centrowe	39	46	15	278
Prawicowe	36	49	15	208
Trudno powiedzieć	35	41	24	335
Przynależność związkowa				
NSZZ "Solidarność"	41	44	15	251
OPZZ	47	39	14	196
Inny związek	19	57	24	101
Nie należy	37	44	19	397
Zadowolenie z pracy				
Zadowolony	38	46	16	776
Niezadowolony	36	44	20	206
Ocena czterech ostatnich lat				
Zmieniło się na lepsze	35	49	16	199
Nic się nie zmieniło	35	53	13	231
Zmieniło się na gorsze	42	42	16	368
Trudno powiedzieć	36	38	26	185

Tabela 6. Czy zgadza się Pan(i), czy też nie, że w obecnej sytuacji Polski należy wprowadzić zakaz strajków?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	76	7	988
Płeć				
Mężczyźni	15	79	6	713
Kobiety	23	68	9	273
Wiek				
do 24 lat	15	77	8	118
25-29	12	82	6	146
30-39	17	76	7	312
40-49	18	74	8	305
50-64	22	73	5	103
Wykształcenie				
Podstawowe	17	74	9	170
Zasadnicze zawodowe	15	76	9	472
Średnie	19	77	4	306
Wyższe	23	73	5	40
Miejsce zamieszkania				
Wieś	16	77	7	232
Miasto do 20 tys.	23	68	9	97
od 21 do 100 tys.	16	78	6	344
101-500 tys.	15	76	9	217
501 tys.i więcej mieszk.	20	74	6	96
Grupa zawodowa				
Kierownicy i specjaliści	20	76	4	45
Technicy, mistrzowie	22	74	5	65
Urzednicy	20	73	7	70
Robotnicy wykwalifikowani	14	79	7	664
Robotnicy niewykwalifik.	27	65	8	132
Dochody				
Do 1.9 mln zł	20	71	9	214
2 - 2.9 mln zł	17	76	7	350
3 - 3.9 mln zł	17	76	7	213
4 mln zł i więcej	14	81	5	194
Religijność				
Głęboko religijni	18	75	6	146
Raczej religijni	17	76	7	773
Niereligijni	15	78	7	67
Ocena sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa				
Dobra	20	76	4	353
Średnia	18	75	6	325
Zła	13	79	8	247
Trudno powiedzieć	11	67	22	63
Stosunek do rządu				
Zaufanie	21	73	6	340
Nieufność	14	81	5	492
Trudno powiedzieć	18	67	15	155
Poglądy polityczne				
Lewicowe	18	77	5	164
Centrowe	17	78	5	280
Prawicowe	11	84	5	208
Trudno powiedzieć	20	69	11	336
Przynależność związkowa				
NSZZ "Solidarność"	16	78	6	253
OPZZ	14	79	8	196
Inny związek	11	80	9	101
Nie należy	20	73	7	398
Zadowolenie z pracy				
Zadowolony	18	75	7	778
Niezadowolony	14	80	6	206
Ocena czterech ostatnich lat				
Zmieniło się na lepsze	17	80	4	200
Nic się nie zmieniło	15	77	8	233
Zmieniło się na gorsze	21	73	6	368
Trudno powiedzieć	12	76	12	185

Tabela 7. Czy był(a)by Pan(i) gotów(owa) poprzeć strajk, do którego doszłoby w Pana(i) zakładzie?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	38	23	15	986
Płeć					
Mężczyźni	24	38	23	15	711
Kobiety	27	36	23	15	273
Wiek					
do 24 lat	26	48	15	12	117
25-29	21	42	19	18	146
30-39	21	38	24	17	312
40-49	28	34	25	13	304
50-64	28	29	28	15	103
Wykształcenie					
Podstawowe	29	35	22	14	170
Zasadnicze zawodowe	27	37	21	16	470
Średnie	21	39	23	17	306
Wyższe	10	43	45	3	40
Miejsce zamieszkania					
Wieś	31	36	17	16	232
Miasto do 20 tys.	19	34	30	18	97
od 21 do 100 tys.	24	40	22	14	342
101-500 tys.	19	39	26	16	217
501 tys. i więcej mieszk.	27	36	22	15	96
Grupa zawodowa					
Kierownicy i specjaliści	13	36	47	4	45
Technicy, mistrzowie	17	34	35	14	65
Urzednicy	7	47	24	21	70
Robotnicy wykwalifikowani	27	38	20	15	662
Robotnicy niewykwalifik.	30	31	23	16	132
Dochody					
Do 1.9 mln zł	29	35	21	14	214
2 - 2.9 mln zł	28	37	18	17	349
3 - 3.9 mln zł	24	40	23	14	212
4 mln zł i więcej	14	40	31	14	194
Religijność					
Głęboko religijni	23	30	25	22	146
Raczej religijni	26	38	22	14	771
Niereligijni	15	49	22	13	67
Ocena sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa					
Dobra	16	33	28	22	352
Średnia	26	40	22	12	325
Zła	34	44	15	7	247
Trudno powiedzieć	26	31	23	21	62
Stosunek do rządu					
Zaufanie	19	37	29	15	340
Nieufność	29	38	19	13	491
Trudno powiedzieć	23	35	20	21	154
Poglądy polityczne					
Lewicowe	29	35	23	13	164
Centrowe	24	39	23	14	279
Prawicowe	19	38	31	12	208
Trudno powiedzieć	26	38	17	19	335
Przynależność związkowa					
NSZZ "Solidarność"	29	39	17	15	252
OPZZ	19	41	28	13	196
Inny związek	28	37	23	13	101
Nie należy	23	37	23	16	397
Zadowolenie z pracy					
Zadowolony	21	38	25	16	777
Niezadowolony	38	35	15	12	205
Ocena czterech ostatnich lat					
Zmieniło się na lepsze	18	39	31	13	200
Nic się nie zmieniło	25	33	27	14	233
Zmieniło się na gorsze	33	34	18	15	368
Trudno powiedzieć	15	48	17	19	183

Tabela 8. Czy był(a)by Pan(i) gotów(owa) poprzeć strajk generalny, powszechny protest pracowników przeciwko polityce gospodarczej rządu?

(%)

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	38	23	13	985
Płeć					
Mężczyźni	25	40	22	12	710
Kobiety	29	32	26	14	273
Wiek					
do 24 lat	25	50	18	7	117
25-29	21	43	21	15	146
30-39	24	39	23	13	312
40-49	30	31	26	13	304
50-64	29	32	26	12	102
Wykształcenie					
Podstawowe	30	35	22	13	169
Zasadnicze zawodowe	28	39	21	12	470
Średnie	22	38	26	14	306
Wyższe	15	40	38	8	40
Miejsce zamieszkania					
Wieś	31	37	19	13	232
Miasto do 20 tys.	22	41	26	11	97
od 21 do 100 tys.	26	39	22	13	341
101-500 tys.	22	38	27	13	217
501 tys. i więcej mieszk.	28	34	28	9	96
Grupa zawodowa					
Kierownicy i specjaliści	16	33	40	11	45
Technicy, mistrzowie	17	40	31	12	65
Urzednicy	17	41	30	11	70
Robotnicy wykwalifikowani	28	39	21	13	661
Robotnicy niewykwalifik.	30	35	22	13	132
Dochody					
Do 1.9 mln zł	33	33	23	11	214
2 - 2.9 mln zł	28	40	18	14	348
3 - 3.9 mln zł	20	41	26	13	212
4 mln zł i więcej	21	38	29	12	194
Religijność					
Głęboko religijni	25	32	27	17	146
Raczej religijni	27	38	23	12	770
Niereligijni	21	48	25	6	67
Ocena sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa					
Dobra	17	36	30	17	351
Średnia	27	38	24	11	325
Zła	36	41	15	8	247
Trudno powiedzieć	27	35	19	18	62
Stosunek do rządu					
Zaufanie	18	36	32	15	339
Nieufność	32	40	18	11	491
Trudno powiedzieć	25	36	25	14	154
Poglądy polityczne					
Lewicowe	34	29	24	13	164
Centrowe	25	42	25	8	279
Prawicowe	20	38	32	10	208
Trudno powiedzieć	26	39	17	18	334
Przynależność związkowa					
NSZZ "Solidarność"	30	38	21	12	251
OPZZ	21	37	27	15	196
Inny związek	28	45	21	7	101
Nie należy	25	38	24	13	397
Zadowolenie z pracy					
Zadowolony	23	38	25	14	776
Niezadowolony	37	37	18	8	205
Ocena czterech ostatnich lat					
Zmieniło się na lepsze	15	40	35	11	199
Nic się nie zmieniło	26	37	25	11	233
Zmieniło się na gorsze	35	33	19	12	368
Trudno powiedzieć	19	46	17	17	183